

Maternitatea de substituție gestațională

Cauzele privind contractele având ca obiect maternitatea de substituție gestațională ridică probleme mai ales în temeiul **art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

Pentru a stabili dacă ingerința autorităților în viața privată sau de familie a reclamanților era necesară într-o societate democratică și dacă a fost găsit un just echilibru între diferitele interese implicate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează dacă ingerința a fost în conformitate cu legea, a urmărit un scop sau scopuri legitime și dacă a fost proporțională cu scopul sau scopurile urmărite.

Hotărâri și decizii ale Curții

Mennesson împotriva Franței și Labassee împotriva Franței

26 iunie 2014 (hotărâri ale Camerei)

Cauzele au avut ca obiect refuzul recunoașterii legale în Franța a unor legături de filiație stabilite legal în Statele Unite ale Americii între copii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție și cuplurile care au urmat tratamentul respectiv. În ambele cauze, reclamanții s-au plâns, în special, de faptul că, în detrimentul interesului superior al copiilor, nu au putut obține în Franța recunoașterea legăturii de filiație stabilite legal în străinătate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat, în primul rând, că în cauzele de față art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului era aplicabil și în ceea ce privește „viața de familie”, și în ceea ce privește „viața privată”. Pe de o parte, fără îndoială că reclamanții îi îngrijiseră pe copii ca părinți încă de la naștere și au locuit împreună într-un mod care nu se deosebea de „viața de familie” în sensul acceptat al termenului. Pe de altă parte, dreptul la identitate era parte integrantă din conceptul de viață privată și era o legătură directă între viața privată a copiilor născuți în urma tratamentelor în vederea maternității de substituție și stabilirea legală a filiației lor. Curtea a mai notat că ingerința în dreptul reclamanților la respectarea vieții private și de familie care a rezultat din refuzul autorităților franceze de a recunoaște legătura legală de filiație a fost „în conformitate cu legea” în sensul art. 8 din Convenție. De asemenea, Curtea a acceptat că ingerința respectivă a urmărit două dintre scopurile legitime enumerate la art. 8, și anume „protejarea sănătății” și „protejarea drepturilor și libertăților altora”. În această privință, a observat că refuzul autorităților franceze de a recunoaște relația legală dintre copii născuți în urma tratamentelor în vederea maternității de substituție în afara țării și cuplurile care au urmat tratamentul a rezultat dintr-o dorință de a-i descuraja pe cetățenii francezi să recurgă în afara Franței la o tehnică de reproducere

care era interzisă în țara respectivă cu scopul, în opinia autorităților, de a proteja copiii și mama surrogat. În cele din urmă, examinând dacă ingerința fusese „necesară într-o societate democratică”, Curtea a subliniat că trebuie lăsată o marjă largă de apreciere statelor în luarea deciziilor referitoare la maternitatea de substituție, având în vedere problemele etice dificile implicate și lipsa de consens cu privire la aceste probleme în Europa. Cu toate acestea, marja de apreciere respectivă era restrânsă în privința filiației, care implica un aspect cheie a identității indivizilor. De asemenea, Curtea a trebuit să stabilească dacă a fost atins un echilibru just între interesele statului și cele ale persoanelor direct implicate, cu referire în special la principiul fundamental conform căruia ori de câte ori sunt implicați copii, interesul lor superior trebuie să prevaleze. Curtea a hotărât, în ambele cauze, că **nu a fost încălcat art. 8 din Convenție privind dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie și că a fost încălcat art. 8 din Convenție privind dreptul copiilor la respectarea vieții lor private**. Curtea a observat, în special, că autoritățile franceze, deși erau la curent cu faptul că respectivii copii au fost identificați în Statele Unite ca fiind copiii domnului și doamnei Mennesson și ai domnului și doamnei Labassee, le-au refuzat totuși acest statut în temeiul legislației franceze. A considerat că această contradicție prejudicială identitatea copiilor în societatea franceză. Curtea a mai notat că jurisprudența exclude complet stabilirea unei legături juridice între copiii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție – legal – efectuat în străinătate și tatăl lor biologic. Acest fapt depășește largă marjă de apreciere lăsată statelor în sfera deciziilor privind maternitatea de substituție.

Cauze similare în care, bazându-se pe hotărârile sale *Mennesson și Labassee*, Curtea a hotărât că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție în ceea ce privește dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie și că a fost încălcat art. 8 în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private a copiilor în cauză: [Foulon și Bouvet împotriva Franței](#), hotărârea (Camerei) din 21 iulie 2016; [Laborie împotriva Franței](#), hotărârea (Comitetului) din 19 ianuarie 2017.

D. și alții împotriva Belgiei (nr. 29176/13)

8 iulie 2014 (decizie a Camerei – parțial radiată de pe rol; parțial inadmisibilă)

Cauza a avut ca obiect refuzul inițial al autorităților belgiene de a autoriza intrarea pe teritoriul Belgiei a unui copil născut în Ucraina în urma unei sarcini de substituție, la care au recurs reclamanții, doi cetățeni belgieni. Reclamanții au susținut în special că separarea efectivă de copil, din cauza refuzului autorităților belgiene de a emite un document de călătorie, a rupt relația între un copil mic (în vârstă de doar câteva săptămâni) și părinții lui, ceea ce era contrar interesului superior al copilului și le încălca dreptul la respectarea vieții de familie. De asemenea, au considerat că această separare i-a supus pe toți trei, părinții și copilul, unui tratament contrar art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție. **Constatând în primul rând că, deși reclamanții au fost separați de copil în perioada în cauză, nu se contesta că ei doreau să aibă grijă de copil, în calitate de părinți, de la nașterea acestuia, și că făcuseră demersuri pentru a avea o viață efectivă de familie (în afară de faptul că toți trei locuiseră împreună de la venirea copilului în Belgia), Curtea a considerat că situația contestată se afla în domeniul de aplicare al art. 8 din Convenție. Totuși, aceasta a declarat inadmisibile, ca vădit nefondate, plângerile reclamanților privind separarea lor temporară de copil, constatând că autoritățile belgiene nu au încălcat Convenția făcând verificări înainte de a permite copilului să intre în Belgia. În această privință, Curtea a observat că refuzul de a autoriza venirea copilului pe teritoriul național, menținut până când reclamanții au prezentat suficiente probe pentru a permite confirmarea unei relații de familie cu copilul, a avut, într-adevăr, ca rezultat separarea efectivă a copilului de reclamanți și a constituit o ingerință în dreptul lor la respectarea vieții de familie. Cu toate acestea, Belgia nu a depășit limitele puterii sale discreționare extinse („marjă largă de apreciere”) de a decide în astfel de chestiuni. Recunoscând că situația trebuie să fi fost dificilă pentru reclamanți, Curtea a considerat, de exemplu, că nici procedurile urgente, nici perioada separării efective a reclamanților de copil nu putea fi considerată nerezonabil de lungă. Într-adevăr, Convenția nu poate să oblige statele să autorizeze intrarea pe teritoriul lor a copiilor născuți de o mamă surrogat fără ca autoritățile naționale să aibă ocazia să efectueze în prealabil anumite verificări legale. În plus, Curtea a considerat că reclamanții puteau în mod rezonabil să prevadă procedura care trebuia urmată pentru a se recunoaște relația de familie și pentru a lua copilul în Belgia, mai ales**

că fuseseră consiliați de un avocat belgian și un avocat ucrainian. În cele din urmă, timpul trecut până la obținerea permisului de liberă trecere a fost, cel puțin parțial, imputabil chiar reclamanților, întrucât aceștia nu au depus probe suficiente la prima instanță pentru a demonstra legăturile lor biologice cu copilul. De asemenea, Curtea a considerat că nu exista niciun motiv pentru a concluziona că respectivul copil a fost supus unui tratament contrar art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție în perioada separării sale de reclamanți. În cele din urmă, având în vedere evoluția cauzei de la data introducerii cererii, respectiv acordarea unui permis de liberă trecere pentru copil și sosirea acestuia în Belgia, unde a locuit de la acea dată împreună cu reclamanții, Curtea a considerat soluționat acest aspect al litigiului și **a decis să scoată de pe rol**, în temeiul art. 37 (scoaterea de pe rol) din Convenție, capătul de cerere al reclamanților referitor la refuzul autorităților belgiene de a elibera documente de călătorie pentru copil.

Paradiso și Campanelli împotriva Italiei

24 ianuarie 2017 (hotărârea Marii Camere)

Cauza privea plasamentul în îngrijirea serviciilor sociale a unui copil de 9 luni care s-a născut în Rusia în urma unui contract având ca obiect maternitatea de substituție gestațională încheiat de un cuplu de italieni (reclamanții) cu o femeie rusă; ulterior s-a descoperit că aceștia nu aveau nicio legătură biologică cu copilul. Reclamanții s-au plâns, în special, de separarea copilului de ei și de refuzarea recunoașterii legăturii de filiație stabilite în străinătate prin înregistrarea, în Italia, a certificatului de naștere al copilului.

Marea Cameră a decis, cu 11 voturi pentru și șase împotriva că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în cazul reclamanților. Având în vedere absența oricărei legături biologice între copil și reclamanți, durata scurtă a relației lor cu copilul și incertitudinea legăturilor dintre ei din perspectivă juridică și în ciuda existenței unui proiect parental și a calității legăturilor emoționale, Marea Cameră a hotărât că nu a existat o viață de familie între reclamanți și copil. Totuși, aceasta a constatat că măsurile contestate intrau în domeniul de aplicare al vieții private a reclamanților. De asemenea, Marea Cameră a considerat că măsurile contestate au urmărit scopurile legitime de apărare a ordinii și protejare a drepturilor și libertăților altora. Cu privire la acest ultim punct, a considerat legitimă dorința autorităților italiene de a reafirma competența exclusivă a statului de a recunoaște o legătură de filiație legală - și aceasta doar în cazul unei legături biologice sau al adopției legale - în vederea protejării copiilor. De asemenea, Marea Cameră a admis că instanțele italiene, concluzionând, în special, că minorul nu ar suferi un prejudiciu grav sau ireparabil ca rezultat al separării, au realizat un echilibru just între diferitele interese în cauză, rămânând în limitele spațiului de manevră („marja de apreciere”) pe care îl aveau la dispoziție.

C și E împotriva Franței (nr. 1462/18 și 17348/18)

19 noiembrie 2019 (decizia Comitetului privind admisibilitatea)

Cauza privea refuzul autorităților franceze de a transcrie în registrul francez de stare civilă, certificatele de naștere ale unor copii născuți în străinătate prin intermediul unui contract de maternitate de substituție și concepuți utilizând gameții de la tatăl beneficiar și o terță donatoare, certificatele de naștere indicând-o pe mama beneficiară ca și mamă legală.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile** ca fiind vădit nefondate. A considerat în special că refuzul autorităților franceze nu era disproporționat, întrucât legislația națională permitea posibilitatea recunoașterii legăturii de filiație dintre copiii reclamanți și mama beneficiară pe calea adopției copilului celuilalt soț. Curtea a mai reținut că timpul mediu de așteptare pentru o decizie era de doar 4,1 luni în cazul unei adopții cu efecte depline și 4,7 luni în cazul unei adopții cu efecte restrânse.

D împotriva Franței (nr. 11288/18)

16 iulie 2020¹

Cauza a avut ca obiect refuzul de a transcrie în registrul francez de stare civilă certificatul de naștere al unui copil născut în străinătate printr-un contract de maternitate de substituție gestațională în măsura în care certificatul o desemna ca mamă pe mama beneficiară, care era și mama genetică a copilului. Copilul, al treilea reclamant în cauză, fusese născut în Ucraina, în 2012. Certificatul de naștere, emis în Kiev, o menționa pe prima reclamantă ca mamă și pe al doilea reclamant ca tată, fără a o menționa pe femeia care născuse copilul. Primii doi reclamanți, soț și soție, și copilul s-au plâns de încălcarea dreptului copilului la respectarea vieții private și de discriminare pe motivul „nașterii” în

exercitarea acestui drept.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, constatând că prin refuzul de a înregistra datele de pe certificatul de naștere emis în Ucraina al celui de-al treilea reclamant în registrul francez de nașteri în măsura în care o desemna pe prima reclamantă ca mama copilului, Franța nu și-a depășit marja de apreciere în circumstanțele prezentei cauze. De asemenea, aceasta a hotărât că **nu a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 8** acceptând că diferența de tratament de care s-au plâns reclamantii cu privire la mijloacele de recunoaștere a relației legale dintre astfel de copii și mama lor genetică aveau o justificare obiectivă și rezonabilă. În hotărârea sa, Curtea a subliniat, în special, că se pronunțase anterior asupra problemei relației de filiație legale dintre un copil și tatăl beneficiar, în cazul în care cel din urmă era tatăl biologic, în hotărârile *Mennesson* și *Labassee* (a se vedea mai sus). Conform jurisprudenței sale, existența unei legături genetice nu însemna că dreptul copilului la respectarea vieții sale private cerea ca relația legală cu tatăl beneficiar să fie stabilită exact prin înregistrarea detaliilor certificatului de naștere emis în străinătate. Curtea nu a găsit niciun motiv în circumstanțele prezentei cauze pentru a lua o decizie diferită privind recunoașterea relației legale cu mama beneficiară, care era mama genetică a copilului. De asemenea, Curtea a indicat constatarea sa din avizul consultativ nr. P16-2018-001 (a se vedea mai jos) că adopția produce efecte similare înregistrării detaliilor nașterii în străinătate în ceea ce privește recunoașterea relației legale între copil și mama beneficiară.

Aviz consultativ

Aviz consultativ privind recunoașterea în dreptul intern a unei legături de filiație între un copil născut în străinătate prin intermediul unei maternități de substituție și mama beneficiară, solicitat de Curtea de Casatie din Franța (Cererea nr. P16-2018-001)

10 aprilie 2019 (Marea Cameră)

Cauza privea posibilitatea recunoașterii în dreptul intern a legăturii legale de filiație dintre un copil născut în străinătate în urma unui contract de maternitate de substituție și mama beneficiară, desemnată în certificatul de naștere întocmit legal în străinătate ca fiind „mama legală”, în situația în care copilul a fost conceput folosind ovulele unei terțe donatoare, iar legătura legală de filiație cu tatăl beneficiar a fost recunoscută în dreptul intern.

Curtea a constatat că statele nu au obligația de a transcrie certificatul de naștere al unui copil născut în străinătate în urma unei maternități de substituție cu scopul de a stabili legătura de filiație cu mama beneficiară, întrucât adopția ar putea servi de asemenea ca mijloc de a recunoaște acea legătură.

A hotărât în special că, în situația în care un copil a fost născut în străinătate în urma unui contract de maternitate de substituție gestațională și a fost conceput utilizându-se gameții de la tatăl beneficiar și o terță donatoare, iar legătura de filiație cu tatăl beneficiar a fost recunoscută în legislația națională,

1. la respectarea vieții private a copilului, în sensul art. 8 din Convenție, impune ca dreptul intern să prevadă posibilitatea recunoașterii unei legături legale de filiație cu mama beneficiară, desemnată în certificatul de naștere legal întocmit în străinătate ca fiind „mama legală”;
2. dreptul la respectarea vieții private a copilului nu impune ca această recunoaștere să fie făcută prin transcrierea în registrul de stare civilă a certificatului de naștere legal întocmit în străinătate; aceasta poate fi efectuată pe o altă cale, precum adopția copilului de către mama beneficiară.

---

1. Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (Hotărâri definitive) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#).

Cereri pendinte

Schlittner-Hay împotriva Poloniei (nr. 56846/15 și 56849/15)

Cerere comunicată guvernului polonez la 26 februarie 2019

Această cauză vizează refuzul de a acorda cetățenia poloneză copiilor unui cuplu de același sex născuți prin maternitatea de substituție în Statele Unite ale Americii.

Curtea a comunicat cererea Guvernului polonez și a adresat părților întrebări în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) considerat separat și coroborat cu art. 14 (interzicerea discriminării) din Convenție.

Contact pentru presă:
Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08